

Levanger kommune
Innvandrer-tjenesten
Sjefsgården voksenopplæring

Sluttrapport
Forprosjekt
Skolens plass i et introduksjonsprogram

Studieverksted (delprosjekt)

Dag Fjøsne – Lene Emilsen Therese Granås – Grete Gystad – Tordis Vandvik
Levanger, 2003

Innholdsfortegnelse

INNHALDSFORTEGNELSE	2
SAMMENDRAG – FRA VURDERINGER OG ANBEFALINGER	3
1. BAKGRUNN, MÅL OG MANDAT	4
1.1 BAKGRUNN	4
1.2 MÅL FOR TOTALPROSJEKTET	4
1.3 MÅL FOR FORPROSJEKTFASEN.....	4
1.4 MANDAT FOR DETTE FORPROSJEKTET	4
2. GJENNOMFØRING.....	6
2.1 ORGANISERING AV PROSJEKTET	6
2.2 DELPROSJEKTETS MILEPÆLER	7
2.3 EVALUERING AV ARBEIDET I DELPROSJEKTET.....	7
3. STUDIEVERKSTED.	8
3.1 MÅL, BEGREP OG EGNE ERFARINGER.....	8
3.2 EKSKURSJONER	9
3.3 RAMMER OG RESSURSER FOR UTPRØVING.....	10
3.4 PLAN FOR STUDIEVERKSTEDET.	11
3.5 UTPRØVING	12
4. ANALYSE OG VURDERINGER.....	14
4.1 VURDERING AV MÅLOPPNÅING.....	14
4.2 MOTIVASJON FOR STUDIEVERKSTED/ELEV MEDVIRKNING.....	15
4.3 ANALFABETENES Plass I ET STUDIEVERKSTED.	15
4.4 ORGANISERING OG INNHOLD I ET STUDIEVERKSTED.	16
4.5 VEILEDERENS OG LIKEMANNENS ROLLE.....	16
4.6 METODE FOR OPPMØTEFØRING.....	17
5 ANBEFALINGER.....	18
5.1 RAMMER OG RESSURSER	18
5.2 PLAN FOR VIDEREFØRING AV STUDIEVERKSTEDET.....	18

Sammendrag – Fra vurderinger og anbefalinger

Da det ble klart hvilke målsettinger som forutsettes for innføringa av det nye introduksjonsprogrammet, ville vi prøve ut en studieverkstedmodell som en metode i elevenes kvalifiseringsprogram.

Delprosjektets mandat blir besvart konkret.

Motivasjon er vesentlig for å lykkes. Vi erfarer vi at manglende forståelse for målsettinga for studieverkstedet er en viktig grunn til at den kan være dårlig. Tiltak for å styrke motivasjonen er mellom annet elevsamtaler om egne opplæringsbehov. Med dette vil vi i større grad bevisstgjøre elevene sin egen læringsprosess og hjelpe dem til å ta større ansvar for egen læring og forstå nytten av studieverkstedet.

Analfabetenes plass og vilkår på studieverkstedet beskrives. Et studieverksted med kurs og studietid, mener vi passer bedre for analfabetene. Vi ser det som veldig positivt for denne gruppen at de får gå på kurs sammen med andre elever.

Organiseringa av et studieverksted stiller krav til rammer og ressurser. Planen for videreføring av studieverkstedet balanserer begrensa valg og større frihet til selv å ta mer ansvar for egen læring. Dette vil være med på å gjøre elevene bedre rustet i møte med framtidige utdanningsarenaer og arbeidsplasser der dette forventes av den enkelte. Planen for organisering av et studieverksted er et konkret forslag med rom for tilpassning.

"Veilederen" i studieverkstedet er læreren med sterkere fokus på den enkelte elev. Studieverkstedet er en variasjon i norskkurset med klare pedagogiske mål for ansvarstaking, samarbeid, styrking av sosiale ferdigheter og individuell veiledning.

Studieverkstedet er en god arena for likemannsarbeid med godt utbytte for alle parter.

Oppmøte gjenspeiler motivasjon, men også ansvarsgjøring gjennom frammøte. Tiltak for å bedre dette blir foreslått.

1. Bakgrunn, mål og mandat

1.1 Bakgrunn

Levanger kommune har, i perioden høsten 99 – desember 01, deltatt i UDIs prøveprosjekt ”kvalifisering og alternativ inntektssikring”.

Voksenopplæringa, ved Sjefsgården voksenopplæring, har i hele perioden vært nært knyttet til prosjektet og har fra første stund vært pådrivere med å integrere språkpraksis som en del av norskopplæringa. Skolens lærere har hele tiden vært positive til å arbeide i nært samarbeid med flykningtjenesten i kommunen og har på denne måten et nært forhold til introduksjonsprogrammets målsettinger. Lærerne har tatt på seg dette merarbeidet uten noen form for kompensasjon slik at utviklingen av metode og organisatoriske løsninger ikke er systematisert på en tilfredsstillende måte.

Skolens lærere har ved flere anledninger holdt kurs om dette temaet for kommuner i Midtregionen og blant annet på Voksenopplæringskonferansen *Kunnskapsløft i et flerkulturelt samfunn* i Trondheim i mars 2002.

I Innvandrertjenestens styringskort er et av hovedmålene målretta kvalifiseringsprogram for alle nyankomne flykninger i kommunen. Styringskortet har en balansert målstyringsmodell der de fire styringsperspektivene samfunn og brukere, tjenester, organisasjon og økonomi har en likeverdig vektning i arbeidet med måloppnåelsen.

1.2 Mål for totalprosjektet

En norskopplæring kombinert med praksisplass der lærerens tradisjonelle rolle og arbeidsmetoder endres ved å ta i bruk nye undervisningsarenaer i samarbeid med arbeidsplassene.

1.3 Mål for forprosjektfasen

- Utprøve Studieverkstedmodellen som metode i et kvalifiseringsprogram

1.4 Mandat for dette forprosjektet

Studieverksted

1.4.1 Lag en prosjektplan som viser hvordan prosjektet vil arbeide for å løse oppgaven sin.

1.4.2 Utprøve studieverkstedmodellen i norsk med samfunnskunnskap i en periode på 6 uker, med utgangspunkt i introduksjonsloven. UDIs temahefter nr. 3.4.og skal gjennomgås.

Følgende skal spesielt konkretiseres:

- Hvordan motivere elevene for studieverksted/elevmedvirkning
- Analfabetenes plass i et studieverksted
- Organisering og innhold i et studieverksted
- Drøft veilederens og likemannens rolle

- Foreslå metode for oppmøteføring

1.4.3 Prosjektets analyse, vurderinger og anbefalinger skal dokumenteres i en oversiktlig rapport som også kan brukes som veileder.

1.4.4 Spesielle premisser:

- Det skal være et tett samarbeid og sammenheng med delprosjektet *Likemannsarbeid*.

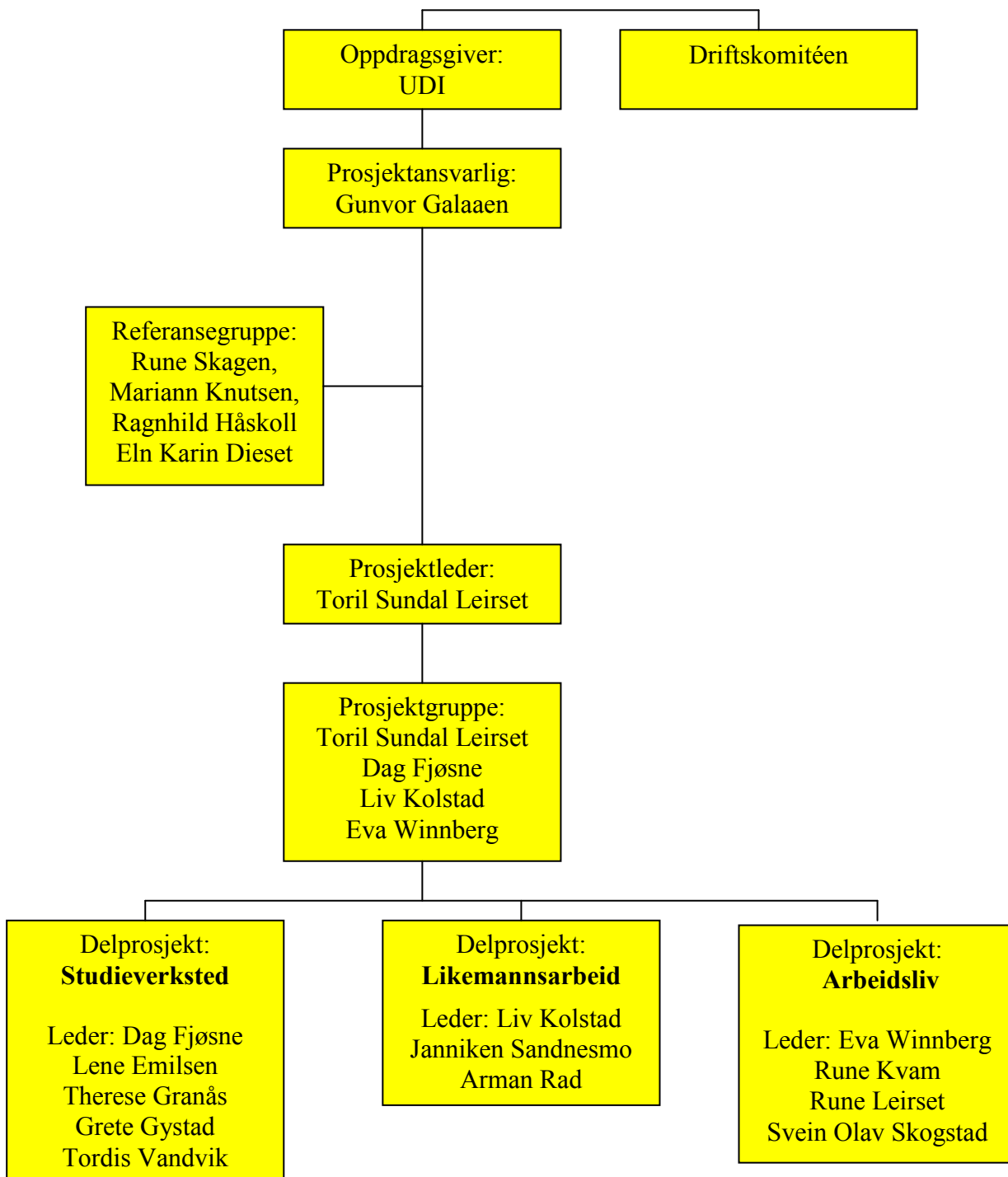
- Pedagogisk legges til grunn: metodeopplegget *Mitt liv er ikke ei lærebok*, med vekt på ansvarslæring.

1.4.5 Ansvar:

Prosjektsekretær/prosjektleder rapporterer til prosjektansvarlig. Det vises ellers til organiseringen punkt 2.1.

2. Gjennomføring

2.1 Organisering av prosjektet

2.2 Delprosjektets milepæler

Nr.	Når	Milepæler
1	17.06	Legge fram prosjektplan.
2	14.10	”Underveisrapport”
3	16.12	Presentasjon av rapport.

2.3 Evaluering av arbeidet i delprosjektet

Arbeidet med prosjektplanen bar preg av noen viktige avklaringer. I mandatet lå premissene for arbeidet, men det viste seg at gruppa hadde noe ulik oppfatning av målsetningen for studieverkstedet. Dette brukte vi en del tid på før vi begynte med det konkrete arbeidet med planen. Utprøvinga viste at det sentrale innholdet i studieverkstedet var ansvarslæring.

I utprøvsperioden hadde lederen i gruppa 7 t/u i studieverkstedet, mens de andre i gruppa hadde 0,5 – 2t/u i verkstedet. Dette førte til en svært ulik arbeidsbyrde både når det gjaldt forberedelse, gjennomføring og løpende evaluering i prosjektperioden. Det fungerte godt at en har et hovedansvar, men resten av prosjektgruppa burde hatt minimum på 3t/uke i verkstedet. Ellers hadde gruppa fast møtetid hvor vi i grove trekk fulgte planen, men som var fleksibel nok til å ta høyde for våre pedagogiske diskusjoner.

Planlegging og gjennomføring av studieturer var et verdifullt bidrag i vår egen skolering. Målsetningene for studieverkstedene er noe ulik både i Trondheim, Brøndby og Holbæk og Sjefsgården voksenopplæring. Vi måtte finne vår egen modell ut fra de rammer og ressurser som var til vår rådighet. Gruppa vil understreke at modellen aldri må få leve et liv uten pedagogiske mål som til enhver tid tas opp til drøfting og evaluering.

3. Studieverksted

3.1 Mål, begrep og egne erfaringer

3.1.1 Pedagogisk målsetting

- *Ta ansvar for egen læring. Bli bevisst sine egne læringsbehov og sette seg egne mål ut fra interesser og behov.*
- *Styrke sosiale ferdigheter som samarbeid og kommunikasjon i ulike situasjoner. Øke trivsel og tilhørighet.*
- *Gi sosial og pedagogisk variasjon gjennom samarbeid på tvers av gruppene.*
- *Gi flere muligheter for individuell veiledning og tilpassa opplæring og elevsamtaler.*

3.1.2 Hva er et studieverksted?

Begrepet er etter vår erfaring brukt med forskjellig innhold.

Det sentrale er vektlegging av eget ansvar i læringsprosessen.

Flere videregående skoler og ungdomsskoler har brukt det.

Bibliotek har brukt det for å beskrive tilrettelegging for studier med utgangspunkt i biblioteket.

Arbeidskontor brukte liknende ordninger som ressursbank i søknad om arbeid.

Nettet ga i stor grad erfaringer basert på et noe annet innhold enn vårt konsept.

Felles var tilgjengelige ressurser og faglig hjelp som eleven kunne bruke. Omfanget av bruken hadde de ansvar for selv. Studiesenteret var et tilbud til elevene.

Vi trekker fram Skarnes videregående sin grundige vurdering av sitt studieverksted som nyttig. Hensikten for studieverkstedet på Skarnes var å legge til rette for pedagogisk differensiering og ansvarstaking fra elevenes side som også for norske elever er ei krevende oppgave som krevde klargjøring på forhånd.

Sentrale problemstillinger som reises: Hva *skal* og *kan* elevene ta ansvar for? Hva legger vi og de i ansvarsbegrepet? I hvor stor grad skal lærerne gå inn og styre innhold og arbeidsmåte? Studieverkstedet kan fungere godt hvis en lager konkrete oppgaver som elevene jobber med på egenhånd. Sentralt for vurderinga av studieverkstedet på Skarnes var differensieringsgevinst og læringsutbytte.

I vår sammenheng bruker vi begrepet som en læringssituasjon med foran nevnte målsetting innen de ressursrammer som gjelder for vår skole. Pedagogisk er vårt studieverksted en integrert del av skolens virksomhet.

3.1.3 Erfaring fra studieverksted våren 2003

Utprøving begynte fra nyttår 2003. Med justeringer og tilpasninger framover våren ga dette et godt utgangspunkt for utprøving i prosjektsammenheng.

Studieverkstedet vårhalvåret var ei nyordning med stor frihet til valg mellom aktiviteter, men med et sterkt ønske om at læreren skulle gjøre valga.

3.2 Ekskursjoner

Vi beskriver her hva vi likte og tok med oss hjem fra ekskursjonene.

3.2.1 Senter for voksenopplæringen i Trondheim, SEVO

Studieverksted omfatta fire klasser fra grunnskolen (to førsteårsklasser og to avgangsklasser, minoritetsspråklige og norske elever) som delte et areal fire skoletimer hver uke, fordelt på to dager. Elevene satt i sitt eget klasserom, men dørene var åpne ut mot et fellesareal, og lærerne gikk mellom klassene. Av de fire klassenes lærere var det til enhver tid to lærere som var veiledere på studieverksted, og to lærere som var frigjort til å ha individuelle elevsamtaler. Begrunnelsen for valg av modell var ønske om å få frigjort mer tid til å satse på elevsamtalen som pedagogisk redskap.

Elevene arbeidet med det de selv ønsket. De jobbet individuelt eller i grupper og de fikk veiledning etter behov. Elevene hadde ukeplan med arbeid som måtte gjøres. Erfaringen viste at de fleste elevene jobbet med matematikk i studietimene for det var i det faget de hadde mest behov for hjelp. Forutsetningen var at elevene skulle jobbe med skolearbeid og samarbeidet skulle ikke forstyrre de andre elevene som arbeidet individuelt. Både lærere og elever snakket derfor veldig stille sammen. Oppmøte til timene var obligatorisk. Skolen hadde tidligere prøvd ut forskjellige modeller for organisering av studieverksted (verksted, arbeidstimer, studietimer) uten at skolen var blitt fornøyd. Ofte hadde timene blitt betraktet som fritimer av elevene.

Både elever og lærer syntes at den nye modellen var svært vellykket. Elevene opplevde å få tid til å arbeide med det de hadde behov for, og de fikk hjelp til å komme videre. De ga uttrykk for at det var viktig med ro, samtidig som det var viktig å kunne samarbeide med andre.

Norskkurset var et heldagstilbud til elevene, og dagen var delt opp i norskkurs og valgfag. På norskkurset gikk elevene i vanlige grupper etter nivå. En del av dagene hadde elevene valgfag /kurs. Her ble elevene fra de ulike gruppene blandet. Noen valgfag var for alle elever, mens andre var definert for enkelte grupper. Elevene hadde ca. 4 norsktimer og ca. 3 timer valgfag pr. dag.

Elevene kunne velge mellom skoleavis, nyheter, uttaletrening, lyttetrening, trønderdialekt, skrivekurs, engelsk, grammatikk, kontrastiv grammatikk (for språkhomogene grupper.), arbeidslivskunnskap, båtkunnskap, kantine, trafikkurs, tekstilforming, forming, drama, ballspill, allidrett(menn), svømming(menn), svømming (damer), bibliotek / data, dataverksted, personlig økonomi, samtaletrening, praksis.

3.2.2 Ekskursjon til Brøndby Sprogcenter

I verkstedundervisning på Spor 1 (analfabeter) hadde elevene 4 timer hver dag, to timer verksted og to timer i gruppe. Verkstedtimene kunne være før eller etter gruppetimene. I verkstedtimene arbeidet elevene på språklaboratorium, med uttale, samtale, skriving, lesing med mer. Elevene kunne velge mellom de ulike aktivitetene i verkstedtimene, og de satte opp timeplan for verkstedet i samarbeid med læreren. Elevene fikk derfor en individuell timeplan. Undervisningen var obligatorisk.

Brøndby Sprogcenter hadde et stort rom, et ”kollektivt læringsrom”, som elevene kunne bruke i egen studietid. Det fungerte som et bibliotek som var åpent hele skoletida parallelt med den øvrige undervisninga. Det var godt utstyrt med mange eksemplarer av bøker, lydbøker, ordbøker og undervisningsmateriell. Rommet hadde mange datamaskiner med danskprogram. Det var også tilgang på CD/kassett- spiller og TV med hodetelefoner slik at elevene kunne jobbe med lytting eller se video. Det var sofagruppe der, men det var avtale at all samtale skulle være med lav stemme.

Elevene fikk bruke rommet når de ønsket som et frivillig tilbud. Skolen mente at tvang og ansvar for egen læring ikke henger sammen, men at noen elever trengte et ”lite spark bak” for å komme videre. Dersom eleven ikke forstår meningen med å være på studieverkstedet, har det ingen mening og må avsluttes.

Oppmøte på studierommet varierte.

3.2.3 Holbæk Sprogcenter

Studieverkstedet ved Holbæk språksenter var knyttet til grunnskolen. Den bestod av 50 elever med fire store klasserom og ett stort felles ”kollektivt læringsrom”. Det kollektive læringsrommet lå mellom klasserommene. Det var stort og lyst og med mange skap godt utstyrt med læremidler. Dette rommet brukte elevene til individuelt arbeid, studietid og gruppearbeid i skoletida. Elever fra forskjellige klasser brukte dette arealet ved behov eller etter avtale med læreren. Veggene bar preg av flere gruppearbeid/ prosjektarbeid som var gjennomført på tvers av klassene. God plass ga gode arbeidsmuligheter.

Besøket ved de to danske språksentra ga også god innføring i tankegang og utforming av individuelle læreplaner.

3.3 Rammer og ressurser for utprøving

I prøveperioden omfattet studieverkstedet i alt 80 elever. Det var en gruppe analfabeter, en gruppe på B-løp og fire grupper på A-løp. Grunnskolen og innføringsklassen deltok ikke i utprøvingen. Alle ledige klasserom ved skolen ble brukt til studieverkstedet. De rommene vi disponerte var et stort rom, et datarom med 10 datamaskiner, et språklaboratorium med 15 plasser, et vanlig klasserom og et grupperom. Studieverkstedet ble avviklet over fire dager i uka midt på dagen. En av timene var valgfag. Under prøveperioden ble det disponert 3,5 lærere og en assistent i studieverkstedtimene. I valgfag deltok også grunnskoleelevene og innføringsklassa, to klasser med ca 25 elever. Elevene kan velge mellom ulike aktiviteter som de velger for hele skoleåret. I denne perioden hadde skolen tilbud i ballspill, strikking, sang, data og avis.

3.4 Plan for studieverkstedet

3.4.1 Vurderinger til grunn for utprøvinga

Vi i prosjektgruppa ville prøve ut et verksted som tok utgangspunkt i introduksjonsprogrammet. Vi ser på studieverkstedet som en del av et kvalifiserende heldagsprogram og som en del av et skoletilbud som er tilpasset den enkelte elev. Derfor må verkstedet være obligatorisk. Videre må verkstedet gi muligheter for valg av aktiviteter og kurs, for arbeid med individuelle læreplaner og for å utvikle studieteknikk og samarbeidsevne; dvs. utvikle ansvar for egen og andres læring.

Etter den første perioden med studieverksted våren 2003 hadde vi en evaluering av arbeidet. Forut for prosjektperioden har lærerne ved skolen prøvd ulike modeller for organisering og forskjellige arbeidsformer (valgfag, studietid, prosjekt på tvers av klasser), men det har vært vanskelig å finne noe som fungerer for et flertall av våre elever, og som systematisk har bidratt til å utvikle elevenes selvstendighet over tid.

Vi søkte også informasjon fra elevene gjennom elevrådet og de andre lærerne på skolen. Vi kom fram til at arbeidet som ble gjennomført var lite tilfredsstillende i den grad at mange av elevene viste lite bevissthet omkring det å ta ansvar for egen læring. Vi ble derfor enige om at de trengte mer hjelp for å bli mer bevisst sin egen læringssituasjon. Og mange elever manglet en større grad av motivasjon for å arbeide på studieverkstedet. Vi ble enige med alle gruppelærerne om å bruke litt tid i gruppene på å snakke om hvordan vi på best mulig måte kunne arbeide med det som var viktig for den enkelte elev. Vi kom også fram til at det fungerte bedre i studieverksted når elevene fikk oppgaver med fra klasselæreren, og at dette ble fulgt opp i gruppene i etterkant av timene. Dette fungerte bedre, men vi savnet allikevel en større grad av elevaktivitet og en bevissthet om det å ta ansvar for egen læring. Vi erfarte at mange elever ble sittende passive, og dermed hadde lite utbytte av timene. Dette førte til at vi i prøveperioden av prosjektet valgte å iverksette en del faste aktiviteter i timene. Vi var imidlertid redde for å styre elevenes aktiviteter for mye, men håpet at de på sikt ville bli bevisste i forhold til hvilke aktiviteter de valgte.

De faste aktivitetene ble ført opp på planer for hver uke. Her ble også de involverte lærerne oppført slik at de kunne få tid til å forberede seg på sine oppgaver. Planene ble gjort tilgjengelige for alle lærerne, og på denne måten kunne de melde på sine grupper eller enkeltelever på aktiviteter de mente var tilpasset dem. På planene forsøkte vi også å gjøre det tydelig for hvilke grupper de ulike aktivitetene var tilpasset. Dette viste seg å være helt nødvendig for nybegynnergruppene og analfabetgruppa.

3.4.2 Aktiviteter i studieverkstedet

De aktivitetene vi kunne tilby var språklaboratorium med modulbaserte lytteøvinger, norskoppgaver på data, film og samtalegruppe, avisgruppe med nyheter og produksjon av egne tekster til skoleavisa, studierom for individuelt arbeid eller gruppearbeid, stillerom og dialektkurs.

3.4.3 Eksempel på ukeplan for studieverkstedet

Da disse planene ble tilgjengelige for alle lærerne, var det flere som valgte å sette de aktuelle aktivitetene inn på gruppens ukeplaner. Midt i perioden starta det ei ny gruppe elever. Dette sammen med noe omlegging av timeplan førte til at tilbudet om språklaboratorium på onsdag falt bort og ble erstattet med likemannsarbeid.

Ukeplan for studieverkstedet

TID	ROM	MANDAG	ONSDAG	TORS DAG	FREDAG
11:30 - 12:15	1:	Språklab.	Språklab.	Valgfag	Stillerom
	2:	Grupperom	Grupperom		Grupperom
	3:	Datanorsk	Datanorsk		Datanorsk
	4:	Studiekafé	Studiekafé		Studiekafé Likemann
	6:	Likemann	Film og samtale		Dialektkurs
12:15 - 13:00	1:	Stillerom	Språklab.	Stille rom	Stille rom
	2:	Grupperom	Grupperom	Grupperom	Grupperom
	3:	Datanorsk	Datanorsk	Datanorsk	Datanorsk
	4:	Studiekafé	Studiekafé	Studie	Studiekafé
	6:	Likemann	Film og samtale	Likemann	Likemann

3.5 Utprøving

3.5.1 Egne erfaringer fra utprøvsperioden (Beskrivende)

Seks ukers utprøving starta uke 38. Under drift var språklabben brukt av mange. Datarommet ble i stor grad brukt til ”datanorsk”, bruk av programvare for norskopplæring. Internett ble frakobla. Dialektkurs og filmvisninger var godt besøkt. Avisgruppa hadde noe færre deltakere enn ønska. Likemannsarbeidet fungerte godt. Leda samtalegrupper fungerte i mindre grad. De fleste elevene foretrakk å arbeide alene, to og to eller i gruppe i vårt kombinerte studierom og kafé der lydnivået kunne være forstyrrende, mens ganske få valgte å arbeide i et stillerom. Senere kom det noe kritikk av et for høyt støynivå. Der kurs og aktiviteter ble bestilt av gruppelærere, ble frammøte bedre. Ved flere aktiviteter å velge mellom, ga dette større aktivitet hos elevene. Få eller ingen var helt passive. Vi har også åpnet for at helsesøster har fast kontortid på skolen i noen av disse timene.

Et felles prosjekt, ei utstilling og presentasjon av skole, skoleavis og nasjonaliteter ga stor aktivitet på tvers av gruppene og godt arbeid på studieverkstedet. Deling av erfaringer og bilder fra dette arrangementet ga et styrka skolefellesskap.

3.5.2 Elevenes vurdering

- Ca en tredjedel av elevene er mindre tilfreds med studieverkstedet. Nesten halvparten av elevene synes at omfanget er for stort, og nesten alle vil gjerne ha vanlige undervisningstimer.
 - Sider ved studieverkstedet elevene liker er variasjon, hjelp til oppgaver, å snakke med venner, drikke kaffe, snakke norsk, lese og skrive norsk, jobbe med oppgaver, å lære mye, forstå og lære mer.
 - De aller fleste liker å få oppgaver å jobbe med fra læreren. Halvparten av elevene føler at de gjør sine valg ut fra egne behov.
 - De fleste elever samarbeider med andre elever i mange av timene.
 - Noen misliker høy musikk. Det må bli roligere. Andre føler de har for mange oppgaver, får for lite hjelp og liker ikke å arbeide alene.
- Oppsummering fra elevrådet reflekterer ulike vurderinger av omfang og arbeidsmåte

3.5.3 Lærernes vurdering

- *Oppmøte – gruppe*: Mange gruppelærere mener at oppmøtet har vært bra. Men vår erfaring viser at fraværet er fremdeles et større problem i mange grupper.

- *Omfang*: Timeantallet er i overkant av det ønskelige, særlig for analfabeter og nye elever. Det kunne mulig være et alternativ også for innføringsklasse og grunnskole.

- *Faste oppgaver etc.*: Oppgavene fungerer bra som del av arbeidsprogram, men gir en del ekstraarbeid for lærerne.

- *Styring kontra ansvar for egen læring*: Faste aktiviteter er bra. Det er behov for å foreta valg av disse på elevenes vegne, særlig i begynnelsen. Elevene blir flinkere å ta egne valg etter hvert. Ansvar for egen læring må læres sammen med studieteknikk.

- *Likemannsarbeid*: For de som har ”likemenn” fungerer dette bra.

Ei ”fadderordning” vil kunne være tjenlig spesielt for de nye elevene.

Et godt samarbeidet mellom likemenn og gruppelærerne er nødvendig.

4. Analyse og vurderinger

4.1 Vurdering av måloppnåing

- *Ta ansvar for egen læring. Bli bevisst sine egne læringsbehov og sette seg egne mål ut fra interesser og behov.*

Mange elever har av ulike årsaker problemer med å jobbe selvstendig. De trenger definerte rammer og arbeidsoppgaver, samt tett faglig veiledning og oppfølging. Fravær tolker vi som et signal om dette. Samtidig er det viktig å gi rom for elevenes valgfrihet for å utvikle gode studievaner. Elevundersøkelsen viser at mange setter pris på studieverkstedet og den frihet det gir til å arbeide selvstendig samtidig som de får hjelp og veiledning av lærer eller medelever. Mange elever trenger å lære gode ulike arbeidsmåter. Vi mener studieverksted er en god arena for å utvikle disse.

Vi har fremdeles for mange passive elever og vil legge til rette for flere tilbud med større lærerdekning og mindre tid til egen disposisjon. Det fungerte bra med en kombinasjon av faste aktiviteter/kurs som elevene melder seg på, (eventuelt gjør læreren dette i samarbeid med eleven), og studietid hvor elevene arbeider individuelt eller sammen i grupper. Oppsummering av spørreskjemaer både fra lærerne og elevene viser at omfanget av studieverksted med dagens innhold er for stort (7t/uke pluss 1t valgfag).

- *Styrke sosiale ferdigheter som samarbeid og kommunikasjon i ulike situasjoner. Øke trivsel og tilhørighet.*

Formelle og uformelle samtaler i studieverkstedet har økt kommunikativ kompetanse for mange elever. Et større felles rom gir en god arena for felleskap og trivsel. Analfabeter og nye elever har lettere kommet inn i skolefellesskapet. En uformell atmosfære med kaffe og teservering bidrar til dette. Kurstilbudet på tvers av gruppene styrker også det sosiale fellesskapet på skolen, spesielt for de små gruppene.

- *Gi sosial og pedagogisk variasjon gjennom samarbeid på tvers av gruppene.*

I studieverkstedet har mange elever fått hjelp fra medelever og likemenn, både på norsk og morsmålet. Vi har erfart at det ligger godt til rette for gruppe- og prosjektarbeid.

- *Gi flere muligheter for individuell veiledning og opplæring og elevsamtaler.*

Kurstilbudet har gitt mulighet for differensiering og valg for elevene, og dette ser vi verdien av. Studieverkstedet gir en ypperlig anledning til elevsamtaler.

Vi har brukt mye tid og det har vært mange diskusjoner i gruppa og på skolen for øvrig før vi kom fram til dagens modell for studieverksted. Vi har prøvd og feilet samtidig som vi hele veien har søkt elevenes erfaringer og opplevelser. Det er elevene som har stått i fokus, og det er i samarbeid med dem, blant annet gjennom skolens elevråd, at vi valgte dagens modell. Vi ønsker å videreføre hovedlinjene fra prøveperioden.

4.2 Motivasjon for studieverksted/elevmedvirkning

Motivasjon er sentral for et vellykket studieverksted. Dette har vært ei stor utfordring. Vårens erfaringer med relativ stor frihet mestrer elevene dårlig. Vi sleit med motivering. Overgangen fra vanlige undervisningstimer ble stor og tross informasjon, økte fraværet ganske mye. For de elever som etter hvert ikke hadde erfaringer fra tidligere organisering, fungerte dette bedre. Høsten fungerte bedre i forhold til fravær, men fremdeles er fravær et problem.

Manglende forståelse for målsettinga er en viktig grunn til dårlig motivasjon. Bevisstgjøring gjennom elevsamtaler om egne opplæringsbehov vil styrke motivasjonen. Logg kan brukes som motivering og grunnlag for vurdering i enkelte grupper. Den vil kunne gi grunnlag for bedre kontakt mellom studieverkstedet og det øvrige norskkurset og bedre oversikt for både lærer og elev i forbindelse med den individuelle rettleiingen.

Tettere lærerdekning og tydelig sammenheng mellom studieverksted og norskkurs kan virke på samme måte. Med flere kurstilbud blir det lettere for elevene å gjøre valg og forplikte seg på disse.

4.3 Analfabetenes plass i et studieverksted

I den form og den tidsramme studieverkstedet har hatt har det vært vanskelig å finne oppgaver som passer for analfabetene. Når de ikke kan lese, har det vært vanskelig og krevd mye ekstra arbeid og tett læreroppdekning for at timene skulle være meningsfulle.

På datarommet har det gått bra, og de har hatt stor glede av å jobbe med enkelte interaktive program. Dette er en variasjon i det vanlige arbeidet og en selvstendig måte å jobbe med norskinnlæringen på. De har også blitt kjent med bruken av data. Dette er en fin måte å jobbe på i noen timer, men det er viktig at det ikke blir for mange timer i uka.

Elevene kan også jobbe på språklaboratoriet med uttale og lytte/herme oppgaver.

Analfabetene trenger tett lærerdekning. Slik studieverkstedet har fungert, med sine begrensede læremiddel, utfordringer og variasjoner, synes vi disse elevene har hatt for mange timer studieverksted i prøveperioden.

Det er positivt for analfabetene å få være i det sosiale fellesskapet i studieverkstedet, men elevene bør ha egen lærer som kan følge opp og til enhver tid vurdere om en skal være i studieverkstedet eller på klasserommet. Dersom analfabetene har en egen lærerressurs, kan læreren hjelpe elevene i gang med arbeidet før de går i studieverkstedet. Vi mener dobbelttimer med selvstendig arbeid blir vanskelig å få meningsfullt for analfabetene.

Et studieverksted med kurs og studietid, mener vi passer bedre for analfabetene. Vi ser det som veldig positivt for denne gruppen at de får gå på kurs sammen med andre elever.

4.4 Organisering og innhold i et studieverksted

Innholdet i studieverkstedet var delvis organiserte tilbud og fri studietid. De organiserte tilbudene fungerte best, og dette vil vi videreutvikle som valgfag/kurs. Den frie studietida fungerte godt for mange. Men for enkelt elever var det vanskelig å se nytten av denne studieforma.

Planen for utprøvningsperioden gjorde arbeidet mer oversiktlig, og samarbeidet mellom gruppelærer og lærer på studieverksted ble mer konstruktivt. Gruppelærerne fikk en bedre oversikt over hva deres elever arbeidet med, og det ble lettere å formidle hva de ønsket at deres elever skulle jobbe med. Elevaktiviteten økte betraktelig, og det ble færre passive elever.

Vi var fremdeles oppmerksomme på at vi i kanskje i for stor grad styrte elevene i denne perioden. Men vi håpet på at nettopp denne styringen ville være med på å bevisstgjøre elevene i deres valg etter at de hadde gjort seg noen erfaringer. Dette ble bekreftet gjennom at flere og flere ville velge selv etter hvert.

4.5 Veilederens og likemannens rolle

”*Veilederen*” er læreren med sterkere fokus på den enkelte elev. Studieverkstedet er en variasjon i norskkurset med klare pedagogiske mål for ansvarstaking, samarbeid, styrking av sosiale ferdigheter og individuell veiledning. Og i alle sammenhenger er norskopplæring sentral.

Det er av stor betydning å opprettholde og styrke statusen på studieverkstedet gjennom et høgt faglig nivå. Studieverkstedet må ikke bli oppfattet som en mindre viktig del av norskkurset. Det vil raskt slå ut i dårligere motivasjon.

En likemann er en nåværende eller tidligere elev som gir en annen elev hjelp.

Studieverkstedet har vært en viktig arena for den type hjelp eller assistanse. Dette har fungert bra, særlig der forklaringer kan bli gitt på eget språk. Ei mulig fadderordning kan også supplere dette. Likemann kan fungere bra for relativt nye elever og skjerper likemannens forhold til gitte oppgaver, ansvar og egen språkferdighet. Ordningen har også stimulert til et bedre studiemiljø.

Likemannen må også ha sin veileder til oppfølging/rettledning.

Vår erfaring tilsier at det kreves godt samarbeid mellom den som veileder likemann og lærerne som jobber i Studieverkstedet. Dette gjelder både rekruttering av likemann og organisering av deres arbeid. Å være tilknyttet en likemann kan være et valg eleven gjør, eller etter ønske fra lærer. Veilederen formidler ønsker om (prøver å finne) likemann/fadder som kommer fra eleven til gruppelærer.

Vi viser til at det foreligger en egen prosjektrapport om *Likemannsarbeid*.

4.6 Metode for oppmøteføring

Vårens studieverksted hadde ingen fraværsføring. I høst var det innført fraværslister der de selv skrev opp navnet sitt. Listene ble levert etter hver uke til gruppelærer som kunne gjennomgå disse, dette for å knytte aktiviteten i gruppetimene sammen med timene i studieverkstedet.

Frammøte for alle elever var obligatorisk, og det var muligheter for sanksjoner i form av økonomiske trekk ved fravær Dette gjaldt ikke innvandrere. Selv om ikke trekk ble gjort for fravær på studieverkstedet, førte nok dette til et bedre frammøte. Fraværet var størst i gruppen innvandrere. Vi anser at oppmøteføring er viktig for at elevene skal se på dette som vanlig undervisning.

5 Anbefalinger

5.1 Rammer og ressurser

Funksjonelle romforhold gir fleksible verkstedløsninger. Det er viktig å ha god plass. Gode muligheter for bruk av data legger til rette for viktig læring og mye individuelt arbeid. Det er ønskelig med et godt utvalg av ressursbøker for elevene, spesielt ordbøker, lydbøker, programvare (særlig for svake elever) i eget elevbibliotek samt tilgang på modulbaserte oppgaver.

Vi må ha en lærerdekning som tilsvarer det en ville ha hatt med ordinær undervisning dvs. for det antall grupper som er tilstede, særlig med tanke på individuell veiledning og valgfag/kurs.. Likemennene må komme i tillegg.

5.2 Plan for videreføring av studieverkstedet.

Vår erfaring peker ut en verkstedsmodell organisert over 3 dager i uka. Dagenes verksted går over 2 skoletimer. Timene legges som midttimer med vanlige undervisningstimer før og etter.

Eksempel:	<i>1.dag</i>	<i>2.dag</i>	<i>3.dag</i>
1. midttime	<i>Kursvalg / Studietime</i>	<i>Kursvalg / Studietime</i>	<i>Kursvalg / Studietime</i>
2. midttime	<i>Kursvalg / Studietime</i>	<i>Kursvalg / Studietime</i>	<i>Kursvalg / Studietime</i>

Kurs/valgfag bør gå over tre måneder med faste elevgrupper, og alle elevene bør velge minst tre kurs.

Enkelte elever som er godt motiverte for eget arbeid kan ha utvidet studietid.

Alle elevene bør arbeide ut en individuell timeplan for studieverkstedet i samarbeid med lærer.

Når elevene ikke har kurs, har de studietime, og de arbeider selvstendig eller i grupper.

Parallellegging av timer for team vil gjøre det lettere å samarbeide på tvers av gruppene også utenfor rammene for studieverkstedet.

Frammøte må være obligatorisk. Fravær føres som vanlig for kurs/valgfagtimen.

Frammøte i studietimene føres som egenmelding, dvs. at de skriver seg opp på frammøtelister.

Kurs / valgfagtilbud kan være: Lytting, samtale, nyheter, film, uttale, nybegynnerkurs i engelsk, håndarbeid, musikk, ballspill, skoleavis, data, språklaboratorium, tekstskaping, dametrim, samt praktiskeestetiske fag, innføringskurs for nye elever, studietid til egne studier, samfunnsinformasjon, dialektkurs.

Studieverkstedet må utformes ut fra de behov som skolen til en hver tid har. Den viktigste tilbakemeldinga får vi fra elevene. Vi har gode erfaringer med å bruke logg, klasseråd og elevråd. Studieverkstedet kan være et godt sted for informasjonsprogrammet til nye elever.

Levanger, 12 / 12 2003

.....
Prosjektleder